

Handläggare
Anders Nordmark

Datum
2024-03-05
Ert Datum
2023-11-01

Diarienummer
HSN/239131
Er beteckning
S2023/02669

s.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till s.hc@regeringskansliet.se

Svar på remiss om - Utredning om författningsberedskap inför framtida pandemier

Regionen har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss och vill lämna följande synpunkter.

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag som syftar till att stärka smittskyddet för vissa grupper inom socialtjänsten och att göra en översyn av bestämmelserna om smittbärrpenning. Under pandemin ökade användningen av smittbärrpenningen mycket kraftigt, vilket ställde stora krav på Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. Vid kriser, som en pandemi, kan det finnas behov av att tillfälligt anpassa handläggningen och regelverket för att en förmån ska kunna fungera som det är tänkt. Utifrån utredningens uppdrag lämnas i betänkandet förslag och överväganden rörande stärkt smittskydd för vissa grupper inom socialtjänsten.

Sammanfattning av förslagen i utredningen

Utredningen föreslår att en lagändring som innebär att en ny extraordinär smittskyddsåtgärd – flyttning - införs i smittskyddslagen. Utredningen anser däremot att det inte bör införas någon ytterligare möjlighet till provtagning med tvång än vad som redan finns i smittskyddslagen. Vidare har en översyn av smittbärrpenningen gjorts, men där lämnas inga förslag till ändringar i lagstiftningen.

Avseende förslaget till införande av ny extraordinär smittskyddsåtgärd i smittskyddslagen

Utredningen föreslår att det införs en ny extraordinär smittskyddsåtgärd i smittskyddslagen. Utredningen anser att det inom de boendeformer som omfattas av uppdraget i vissa fall inte kommer att vara möjligt att med samtycke hålla personer åtskilda av smittskyddsskäl och de tvångsåtgärder som finns i nuvarande lagstiftning bedöms inte vara tillräckligt väl anpassade.

Därför föreslås en ny extraordinär smittskyddsåtgärd - flyttning.

Datum
2024-03-05

Darienummer
HSN/239131

Detta innebär en möjlighet att utan samtycke flytta den som bor i vissa boendeformer enligt SoL eller LSS och som är, eller kan antas vara, smittad av en samhällsfarlig sjukdom och som genom sitt beteende riskerar att smitta andra boende, från sin ordinarie bostad till en annan motsvarande bostad. Utredningen anser att flyttning är den minst inskränkande åtgärden för den drabbade personen.

Hälso- och sjukvårdspersonal på boendet ska enligt utredningens förslag ta fram underlag till beslut om flyttning. Därefter skall underlaget underställas smittskyddsläkaren som kan besluta om flyttning och isolering i maximalt tre veckor. Flytt kan vid behov ske med polishandräckning. Ansvaret för att ta fram ett alternativt boende till personen ska enligt förslaget åligga kommunen.

Avseende utredningens bedömning att flyttning är den minst inskränkande åtgärden för den drabbade personen ser Region Värmland att ett bättre förstahandsalternativ skulle vara att isolera personen i sin bostad. För de grupper av personer som kan komma att bli aktuella för denna åtgärd (till exempel personer med demenssjukdom) kan ett plötsligt byte av miljö ofta leda till oro och ökad förvirring. Att få vara kvar i sin bekanta miljö med den vanliga personalen skulle sannolikt göra isoleringen mindre traumatisk.

Troligen kommer isoleringen/karantänsvistelsen endast att krävas under några dagar (åtminstone gällande luftvägsvirus) och det ter sig därför omotiverat att flytta en person fram och tillbaka under en mycket kort period. Dessutom finns den praktiska aspekten av att det kan vara svårt för kommunen att lösa en alternativ boendeplats. Inte minst eftersom det kan krävas två olika typer av boenden, en för smittsamma personer (isolering) och en annan för personer som kan vara smittade (karantän).

Avseende utredningens förslag att smittskyddsläkaren ska besluta om flyttning bedömer Region Värmland utifrån de erfarenheter som finns från covid-19-pandemin, att det är olämpligt att lägga detta beslut hos smittskyddsläkaren.

I huvudsak ser regionen följande problem med att smittskyddsläkaren föreslås besluta om flyttning enligt utredningens förslag:

Smittskyddsläkarens arbetsbelastning och risk för undanträngningseffekter i smittskyddsarbetet

Under en pandemi är smittskyddsläkaren hårt belastad för att tillgodose samhällets och vårdens behov av smittskyddsåtgärder. Att i ett sådant läge lägga till ytterligare belastande arbetsuppgifter som handlar om att hantera ärenden på individnivå. Detta anser regionen inte är rimligt.

Utredningen bedömer att det skulle röra sig om mycket få beslut, baserat på att antalet beslut om tvångsisolering under covid-19-pandemin var lågt. I utredningens förslag är dock inte kraven gällande flyttning lika högt ställda som för tillfällig isolering enligt smittskyddslagen och bedöms därmed

Datum
2024-03-05

Darienummer
HSN/239131

kunna tillämpas oftare. Det skulle kunna innebära en betydande arbetsbörda för en smittskyddsenhet som under en pandemi redan är mycket hårt belastad. Besluten skulle dessutom behöva fattas mycket skyndsamt för att ha effekt på risken för smittspridning, dvs åtminstone veckans alla dagar och möjligen även dygnet runt.

På små smittskyddsenheter (som i Värmland) är smittskyddsläkarna få – oftast enbart en eller maximalt två individer – även under en pandemi. Med denna bemanning har smittskyddsläkaren inte jour och beredskap och kan då inte hantera om en person avviker mitt i natten och utfärda begäran om polishandräckning.

Flera exempel på hur smittskyddsläkaren fått ytterligare uppgifter som normalt inte tillhör smittskyddsläkarens uppgifter i ett mycket belastande läge finns från covid-19-pandemin:

- Ett exempel var uppgiften att hantera trängsel på restauranger. En tillfällig föreskrift infördes sommaren 2020 som medförde att det till smittskyddsläkarens uppgifter tillkom, att i samverkan med kommunerna utöva tillsyn och att smittskyddsläkaren skulle stänga de serveringsställen som inte följde gällande trängselregler. Detta trots att det i ett normalläge är kommunerna och Länsstyrelsen som har det fulla tillsynsansvaret för serveringsställen.
- Ett annat exempel är när smittskyddsläkaren skulle ta ställning till besöksförbud på SÄBO i kommunerna.

Bedömning av förutsättningar av medicinskt omhändertagande och lokaler inom och mellan olika kommuner

Smittskyddsläkaren har begränsad kännedom om lokaler inom SoF och har svårt att bedöma lämpligheten i beslutet om flyttning, till skillnad från när tvångsvård enligt smittskyddslagen ska ges på en vårdinrättning i regionen enligt gällande smittskyddslagstiftning.

För att korrekt kunna avgöra behov av isolering är det mycket viktigt att det underlag som ska ligga till grund för beslutet är av god kvalitet och inkluderar en medicinsk bedömning. Förutsättningarna för att få fram det kan skilja sig avsevärt mellan olika kommuner och olika boendeformer.

Patientansvarig läkares bedömning förbigås

Det bör utredas om ett eventuellt beslut om tvångsförflyttning kan ske enligt de rutiner för akuta tvångsåtgärder som idag finns inom SoF (vid LVM och LVU) alternativt att smittskyddslagen utökas till att detta beslut tas av patientansvarig läkare (PAL) för patienten.

I de fall beslut tas om tvångsförflyttning pga samhällsfarlig sjukdom bör i så fall smittskyddsläkaren i regionen informeras snarast möjligt.

Datum
2024-03-05

Diarienummer
HSN/239131

Avseende utredningens bedömning av utökade möjligheter att förena provtagningar med tvång

Idag finns möjligheten att provta en person med tvång vid misstanke om allmänfarlig sjukdom. Utredningen anser inte att det bör införas någon ytterligare möjlighet att förena provtagning med tvång än den som redan finns i smittskyddslagen.

Region Värmland instämmer i utredningens bedömning.

Avseende utredningens överväganden om smittbärappenning

Utredningen lämnar inga förslag till ändrad lagstiftning som reglerar smittbärappenningen. Däremot görs ett antal bedömningar och en större översyn av socialförsäkringen föreslås.

Utredningen anser att ett samlat grepp bör tas om socialförsäkringen vid krig, krigsfara och allvarliga fredstida kriser. Det noteras även att Försäkringskassan redan har gjort en framställan till regeringen om att en sådan utredning bör tillsättas. Utredningen anser att smittbärappenningen bör omfattas av uppdraget till en sådan utredning.

Region Värmland välkomnar den föreslagna översynen av socialförsäkring i kris och krig, inklusive smittbärappenningen och instämmer i bedömningen att smittbärappenningen haft en viktig funktion under pandemin.

Möjligheten till ekonomisk kompensation för förlorad arbetsinkomst bidrog sannolikt till ökad efterlevnad till smittskyddsrekommendationer och därmed en minskad smittspridning. Nivån på den ekonomiska ersättningen är också av betydelse för att få god följsamhet till rekommendationen om att stanna hemma. De lättnader som periodvis gjordes avseende vilka intyg som behövde bifogas en ansökan om smittbärappenning fyllde också en viktig funktion för att avlasta sjukvården.

Det är viktigt att utredningen beaktar, att i en pandemi är vårdpersonal hårt belastade och kommer behöva fokusera på att hantera dem som behöver vård. Det framkommer i utredningen inte förslag som inte blir en orimlig belastning på behandlande läkare under en pandemi. En pandemi kräver uthållighet och då måste lagstiftningen värna även om vårdpersonalen så att resurserna används rätt.

I framtagande av Region Värmlands synpunkter och svar på föreliggande remiss har smittskyddsläkaren samt regionjurist deltagit.

Datum
2024-03-05

Darienummer
HSN/239131

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Daniel Schützer
Ordförande hälso- och sjukvårdsnämnden

Lena Gjevert
Hälso- och sjukvårdsdirektör